

„Közöltem Nagy Imrével: amíg az oroszok Magyarországon tartózkodnak, addig nem indul el a munka”

(Interjúnk a 2—4. oldalon Nagy Elekkel, egykori munkástanács-elnökkel)

Átalakulási törvény

Hiányzik a csónak alól a víz

Megint sikerült egy tetsző csónakot fabrikálni, csak éppen a víz hiányzik alóla, no meg néhány evező hozzá — így vélekednek sokan az átalakulási törvényről, amelyet a napokban fogadott el a Parlament.

A hajósnyelven fogalmazott kétkedések közgazdászul olyasvalamit jelentenek, hogy Magyarországon egyelőre nincsenek meg az átalakuláshoz szükséges piaci feltételek, és igazából még hiányzik az átalakulást ösztönző tényezőkről rendszere is. Mások szerint a csónak alatt már csordogál a víz, és legalább egy törött tollú evező is akad. „Ez még nem tulajdonreform” — állítják a törvény készítői.

Az átalakulási törvény létrehozásának gondolata a társasági törvény előkészítése során nem gazdasági reformlépésként, hanem jogi problémaként merült fel. A társasági törvény, amelyet tavaly fogadott el a Tisztelet Ház, enélkül is betölti funkcióját, s a világ legtöbb országában nincs is átalakulási törvény. Akkor hát minek ez nekünk? — kérdezhetnénk joggal. Azért, mert ha — elsősorban az állami szektorban — ösztönözni szándékozzuk a hagyományos szervezeti, vagyis vállalati és szövetkezeti formákban működő vállalkozások gazdasági társaságokba való átmenetét, akkor célravezető egy segítő-támogató törvényt életbe léptetni.

Jogi értelemben nem nevezhető átalakulásnak, ha egy állami vállalat vagy szövetkezet

megszűnik, mert csődbe jutott és felszámolják. Ezt követően pedig a csődbe ment vállalat vagyonának felhasználásával a volt alapító másokkal új gazdasági társaságot hoz létre. Hasonlóképpen nem számít átalakulásnak, ha egy vállalat vagy szövetkezet több egysége szétválik és ezek gazdasági társaságot — rt-t vagy kft-t — hoznak létre. Átalakulásról akkor beszélünk, ha a gazdálkodó szervezet „egy az egyben” valamilyen gazdasági társasággá alakul. Voltaképpen ez az átalakulás törvényes tárgya.

Ilyenkor az általános jogutód az átalakuló szervezet lesz. E folyamat során nem járnak le a hitelezői követelések, érvényben maradnak a korábban megszerzett hatósági engedélyek, semmilyen pótlólagos adó, vagy vagyónáruházi illetékkötelezettség sem keletkezik.

A piacgazdaság kialakításához szükséges a piaci szereplők számának a növelése.

Ezért az államnak jól felfogott érdeke fűződik ahhoz, hogy — elsősorban a nagyobb vállalatok körében — támogassa a gazdasági társasággá való átalakulást.

A törvény lehetőséget ad mind az állami vállalatoknál, mind a szövetkezeteknél, mind pedig a társadalmi szervezetek, érdekképviseletek, egyesületek vállalatainál, illetve leányvállalatainál az átalakulásra. A nyolcvanas évek közepén kialakított szabályozás az állami

vállalatok döntő többségénél a tulajdonosi jogosítványt szinte teljes mértékben a vállalati önkormányzatra, vagy öngazdálkodásra bízta. E konstrukcióval szemben azonban alapvető és megalapozott kifogás, hogy a hosszú távú vagyonérdekeltség nem érvényesül, összefonódnak a tulajdonosi és a menedzseri funkciók. Holott egyre égetőbb kérdés, hogy az állami tulajdon is üzleti és ne adminisztratív alapokon működjék. A korábbi túllálmósítás korrekciójaként az állami tulajdon egy része „privatizálható”, vagyis véglegesen vagy bérleti rendszerben társadalmi szervezeteknek, magánvállalkozásoknak vagy külföldieknek adható át. A többség azonban változatlanul állami tulajdonban marad, de a működés javítása érdekében az állam közhatalmi és tulajdonosi minősége egymástól elválasztandó.

A törvény szerint az önkormányzó vállalatoknál az átalakulás döntése a kollektív, azaz vállalatvezetési fórumot illeti meg. Figyelembe véve a még kialakulatlan piaci viszonyokat, és a vagyonértékelés problémáit, bizony állítható, hogy ez a törvény sem csodaszer, nem valamiféle általános gyógyír a magyar gazdaság bajaira, de a korábbiaknál jobb lehetőséget teremt a piacokonform gazdaságirányítási és vállalati magatartás kialakulására.

Hajnóczy Árpád

Lengyel választások

A Szolidaritás szelíd aratása

Az első nem hivatalos részeredmények szerint az ellenzék jelentős győzelmet aratott a vasárnap tartott lengyel választáson.

A Varsóban közzétett adatok azt mutatják, hogy a Szolidaritás jelöltjei fölényes többséggel kerülnek be a lengyel törvényhozás alsóházába és most létrejövő szenátusba, a hatalmon lévő LEMP jelöltjei viszont az első fordulón nem kapták meg a megválasztáshoz szükséges szavazatmennyiséget, és emiatt a második fordulón való részvételre kényszerülnek.

A választásokat megelőző nemzeti megegyezés miatt meglehetősen bonyolult rendszerben folyik a mostani szavazás. A 460 képviselői helyből 38 százaléknál vetélkedtek. A szenátusi helyek előzetes elosztásáról nem volt megállapodás.

Az első eredmények szerint a Szolidaritás jelöltjei már az első fordulón megszerezték az ellenzék számára fenntartott 161 képviselői hely többségét. Abban a varsói választási körzetben például, ahol Jerzy Urban volt kormányzóvivő, jelenlegi tájékoztatási miniszter indult független jelöltként, a Szolidaritás képviselője kapta a szavazatok 89,5 százalékát.

Azok a jelöltek, akik a Szolidaritás jelöltjei voltak, akik a LEMP által összeállított 35 fős országos listán indultak, nem szereztek meg a megválasztáshoz szükséges 51 százaléknyi szavazatmennyiséget.

A névtelenségről

Gyerekkorom egyik kedvenc meséjére gondolok most. A történet részletei halványan derengenek csak (bár azóta többfelé kerestem, de barátaim sem tudtak abban segíteni, hogy megtaláljam a könyvet, amiben benne van), de jól emlékszem, hogy két furfangos fickóról szólt. Senkiről és Valakiről. Tudom, hogy a mesebeli eseményből vesztesen Senki került ki.

S, most mindez miért jutott eszembe? Bármerre is járok, azt tapasztalom, hogy az emberek szívesen segítenek nekem, szívesen tájékoztatnak a körülöttem folyó dolgokról, hajlandók kényes kérdésekről is nyilatkozni. Sőt, többeket foglalkoztat, régen elfelejtett ügyekre is — ami hajdan felbolygatta őket, amiket azóta sem orvost senki — szívesen emlékeznek. Képesek hosszú órákon át fejtegetni nézeteiket, gyakran okos tanácsokat adnak a hogyan továbbra. Mindennek örülni kell és örülök is.

Am lelkesedésük abban a pillanatban lelehad, amikor közlöm, hogy amit most hallottam tőlük, szeretném megírni, okuljon belőle más is.

Akkor kezdenek el fanyalogni, hogy így meg úgy, ők csak baráti alapon mondták, amit mondtak. Megírhatom ugyan a dolgot, de csak név nélkül. Mert ha a nevüket adják, abból bajuk származik, a fejükre fognak koppantani. S bármennyire erősködöm, nem és nem, sem a kimondott szavakhoz, sem az írásban foglaltakhoz nem járulnak hozzá a nevükkel.

Az esettel, mint jelenséggel, ha csak egyszer fordult volna elő, nem lenne érdemes foglalkozni. De többszöri előfordulásra már igazán elgondolkoztatja az embert. Továbbgondolásra kényszerít. József Attila szavaival élve, nap mint nap „fortélyos félelem” igazgat bennünket. Ez derül ki névtelenségünkben.

Félünk. Mitől? Az esetleges visszarendeződéstől, attól, hogyha rossz irányba fordulnak a dolgok (volt már rá példa) akkor megbüntetjük (elzárják, eltűntjük) mindazokat, akik valamiért szót emeltek, akiknek valamiről véleményük volt, vagy csak egyszerűn beszéltek. Továbbadták mindazt, amit tudtak, ami a lelküket-szívéket megnyomorította, belső szabadságérzetüket gátolta. Ezért hát a kérés: név nélkül mindent meg lehet írni, de névvel csak keveset az igazságból.

Tartok tőle, ezek az emberek egy esetleges nehéz szituációban ugyanúgy járnának, mint a mesebeli kópé, Senki, hogy mindig mindenből a rövidebbet húznák. Még mindig nem jöttek rá, még bizonytalanok abban, hogy a szó nem marad pusztába kiáltó, messzebbre hallatszik, nagyobb a súlya, igazságtartalma, ha tudják, ki mondta, s nemcsak azt, mit mondott. S talán akkor erkölcsi győztesként kerülne ki a körülöttük folyó harcokból, nevük fémjeleznék akaratukat, beleszólnának dolgukba. K pedig, az ismeretlen Senki helyett — ha láthatóvá válnának — végre Valakivé lépnének elő.

Úgy gondolom, most érkezett el az ideje, hogy Senkiből (senkiből) Valaki(k) legyenek, mint a mesében, s ezzel az erkölcsi tudattal a győzelem, egy generáció nagykorúsága is járna.

Veress Éva

Torz állami politikának csak torz büntetőpolitika felel meg

„Egyszer le kell zárni a múltat”

Mint ismeretes, a kormány egy büntetőjogász-történész bizottságot hozott létre, s tagjait a koncepciók perék felülvizsgálatával bízta meg. Dr. Földvári Józseffel, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem büntetőjog-professzorával, a bizottság büntetőjogász társelnökével a szinte valamennyi-

ünket foglalkoztató témáról beszélgetünk. Először arról, hogy milyen módszerekkel dolgozik a bizottság?

— A módszert alapvetően meghatározza a bizottság feladata. Bennünket a kormány azzal bízott meg, hogy vizsgáljuk meg az 1945—1962 közötti koncepciók perkeit; a kon-

cepciók perék szempontjából számbajöhető bűncselekménycsoportokat, azaz azokat, amelyekben koncepciók elem lelhető föl.

Ezt követően javaslatot készítünk, hogy miként lehet az ilyen ügyek miatt elítélteknek jogi, erkölcsi és anyagi elégteltelt adni.

— Ilyen ügy rendkívül nagy számban van — sajnos.

— Abból indultunk ki, hogy legvalószínűbb, koncepciók elemeket tartalmaznak a politikai bűncselekmények. De nem felejtve azt a tényt, hogy nem csak a politikájuk között

folytatás a 3. oldalon

A hátunkon vigyük ki az orosz katonákat?

Interjú Nagy Elekkel, a hajdani csepeli munkástanács-elnökkel

1956. november 4. után, amikor a magyar forradalmat a szovjet csapatok leverték és Kádár Jánost erőszakkal hatalomra juttatták, a munkástanácsok sajátos helyzetbe kerültek. Ellenük a támadás nem indult meg azonnal, a hatalom kezdetben megkísérelte maga mellé állítani a forradalomnak ezt a nagyon erős képződményét. Amikor belátták ennek reménytelenségét, a munkástanácsokat csak akkor és fokozatosan számolták fel. A Nagy-budapesti Központi Munkástanács vezetőit a parlament épületében tartóztatták le, majd sorban azok következtek, akik nem mutattak hajlandóságot a kollaborálásra.

Nagy Elek a legnagyobb budapesti ipari üzem, a Csepel Művek Központi Munkástanácsának volt az elnöke. Ma nyugdíjas, egy kórház portásaként egészíti ki szerény jövedelmét. 63 éves, az emlékiratait írja.

— *Ha jól tudom, a katonatiszti karriert váltottad fel a munkásléttel.*

— Szüleim Erdélyből telepíttek át, én egyházi gimnáziumban érettségiztem Győrben. Városi ösztöndíjat kaptam volna a továbbtanuláshoz, de

1945-ben megváltozott a politikai rendszer és bányába mentem dolgozni. Beléptem a Kommunista Pártba, lelkes kommunista voltam, hamarosan a megyei pártbizottságon dolgoztam, majd átvett a Kommunista Párt országos oktatási osztálya és pártiskola-vezető lettem. Ez nem tartott sokáig, mert 1947-ben bevonultam katonának, onnan pedig tisztiszkolára küldtek. De ezt sem fejezhettem be, mert elküldtek a Szovjetunióba egy ún. magasabb parancsnokképző katonai iskolába. Innen 1951-ben tértem haza és a Honvédelmi Minisztériumba kerültem, 25 éves koromban már őrnagy voltam és folyamatban volt az alezre-desi kinevezésem. 1952-ben azonban letartóztattak.

— *Mit követtél el?*

— Semmit, csak járt a szám. A Rajk-per idején nem voltam Magyarországon, és akkor jutottam el annak felismeréséig, hogy ezek a perek konstruált perek voltak. Az ÁVH-n háborús bűnösnek, kémnek, hazaárulónak neveztek, s amikor három hónap múlva kiengedtek, vége szakadt a katonai karrieremnek. Előbb hengerész voltam, de aztán Csepelre mentem dolgozni,

kitanultam a horizontál esztergályos szakmát.

— *1953-ban Nagy Imre lett a miniszterelnök. Ez hogyan érintett?*

— Már akkor, politikai nézeteimet tekintve „nagyimrés” voltam, a revizionistákhoz tartoztam, de, persze, mint munkásnak, nem volt velük kapcsolatom. Azt el sem tudtam volna képzelni, hogy az országot ne a párt irányítsa, de ebből is nagyon hamar kiábrándultam, mert jött 1956.

— *Milyen volt Csepelen a munkások politikai beállítódása ebben az időben?*

— 1956. október 6-án volt Rajk László és ártatlanul kivégzett társainak a temetése. Én akkor a Szerszámgépgyárban dolgoztam. A munkások 11 órakor abbahagyták a munkát, felmentek az öltözőbe, megfürödtek, átöltöztek utcai ruhába, és kivonultak a Rajk-temetésre. Én voltam az egyik szervezője ennek az akciónak.

De az emberek zöme nem sajnálta Rajkot, mert tudta, hogy ő volt az ÁVH egyik alapítója, neki is része volt a koncepciók perében. Nem azért vonultak ki, hogy megadják a végtiszteséget Rajknak és társainak, hanem azért, hogy tüntessenek a

fennálló politikai rendszer ellen.

— *Október 23-a hol ért?*

— Aznap vidéken voltam és csak este érkeztem vissza Budapestre. Azonnal megtudtam, hogy a fiatal munkások, akik nem voltak műszakban, az egyetemistákkal együtt kivonultak. Amikor megérkeztem Csepelre már állt a munka, és azon tanakodtunk, hogy mi a teendőnk. Végül teherautókkal bementünk Pestre. Az Üllői útnál már folyt a harc, nagy tömegek voltak. Nem igaz, hogy csak éjfél után lőtt az ÁVH, mert már este 9-kor láttam halott és sebesült felkelőket. Az emberek iszonyúan örültek a Sztálin-szobor ledöntésének, a felgyülemllett gyűlölet elemi erővel tört ki. De arra senki nem gondolt, hogy ennek folytatásra lesz. Azt hittük, hogy reggelre minden elcsitul és másnap folytatjuk a munkát.

— *Csepelen mikor alakult a munkástanács, és ott mit csináltál?*

— November 25-én az MDP kezdte meg a munkástanácsok szervezését. A munkások azokat választották meg, akikben bíztak. Akkori, de mai véleményem is, hogy munkástanácsot csak a forradalom

hozhat létre. A forradalom, amely elzavarja, elsöpri az államhatalom korábbi szerveit és létrehozza a sajátját. Munkástanácsokat csak a satupadnál, a kohónál, az esztergapadnál, a martinkemencénél lehet szervezni, mert a munkástanács annak az érdekeit képviseli, aki megválasztotta. Ha nem ezt teszi, bedobják a martinba. Csepelen, a trösztnél 19 gyár volt, én a Szerszámgépgyárban lettem a munkástanács elnöke, s egyben tagja a központi, tröszt munkástanács vezetőségének. Ez október 28-29-én lehetett.

— *Hogyan kerültél a Nagy-budapesti Központi Munkástanácsba?*

— November elsején ülésztett a KMT és én itt Csepel képviselője voltam jelen. Egy 16 tagú küldöttséget választottak, hogy menjen el Nagy Imréhez, s közölje vele követeléseinket. Ennek a küldöttségnek én lettem a vezetője.

— *Hogyan vélekedtek ekkor Nagy Imréről?*

— Nem fogadtuk el Nagy Imrét, nem tartottuk elég határozottnak. A munkásság akkor ellene volt Nagy Imrének és kabinetjének. Itt voltak az oroszok, és nem hajtotta végre

azokat az intézkedéseket, amelyek a forradalmi követelésekben megfogalmazódtak. Ez a küldöttség azt a megbízást kapta, hogy közölje Nagy Imrével: amíg az oroszok Magyarországon tartózkodnak, addig nem indul el a munka. Én azzal a határozott utasítással indultam el a Parlamentbe a csoport élén, hogy ezt közöljem.

— *Végül is sikerült tárgyalnod Nagy Imrével?*

— Nem könnyen kerültem be hozzá, de november elsején, este hét óra körül fogadott Nagy Imre. Határozottan léptünk fel. Pontokba foglaltuk a követeléseinket, s azt nyújtottuk át, de persze szóban is elmondtuk.

— *Milyen benyomást tett akkor rád Nagy Imre?*

— Rettenetesen fáradt volt. Mialatt vártunk rá, megtudtuk, hogy aznap már aki tudja, hányadik delegációt fogadja. S azután megkezdődött a tárgyalás, amelyet a KMT részéről én vezettem.

— *Ez rendkívül fontos eseménye a forradalomnak, hiszen a sztrájkfenyegetéssel érkeztek, mégpedig a fővárosi munkások nevében.*

folytatás a 4. oldalon

A vasfüggöny széthullóban van

A faltörő Bush?

Amióta felépült, kavargó körülötte a vihar. A Berlinit kétélváltó Falról van szó, amelyet nyugatnémet provokációkra hivatkozva közel 28 évvel ezelőtt, 1961. augusztus 13-án emeltek. Akkor úgy mondták, hogy „ideiglenesen korlátozzák az átmenőforgalmat”. A berlini Fal ma 160 km hosszú, négy méter magas betonkolosszus, amely teljesen körülveszi Nyugat-Berlint.

A Fal körüli legújabb szóváltást George Bush amerikai elnök robbantotta ki. A múlt szerdán Mainzban mondott beszédében egyszerűen csak „a kommunizmus kudarcá emlékművének” nevezte a létesítményt és kijelentette: a Falnak pusztulnia kell.

Az Egyesült Államok elnöke Mihail Gorbacsov szovjet államfőnek a „közös európai házról” kifejtett gondolatait fűzte tovább: nem lehet igazi otthon az, ahol az emberek nem mozoghatnak szabadon; Európának a szabad nemzetek demokratikus otthonává kell lennie.

Az NDK televíziójának egyik kommentátora „pimasznak” minősítette George Bush beszédének hangnemet. Pénteken pedig a berlini lapokban megjelent az NDK Külügyminisztériumának nyilatkozata: az NDK nyugat-berlini államhatárával kapcsolatban kifejtett vélemény aligha segíti elő az enyhülést. Bush elnök be óhajt avatkozni az NDK belügyibe, s kijelentései ellentétben vannak

a Helsinkii Záróokmányal, amely kimondja a határok sértetheletlenségének elvét — hangzott az állásfoglalás.

Az NDK most elhangzott állásfoglalásainak előzményéhez tartozik, hogy Erich Honecker, az NDK államtanácsának elnöke nemrég kijelentette, hogy a Fal akár még száz évig is állhat az antikapitalizmus védőfalaként.

A változó világban a falak is megváltozott értelmet kapnak. A „közös európai ház” Gorbacsov által említett ideáját Hans-Dietrich Genscher nyugatnémet külügyminiszter az „emberi dimenziókkal” foglalkozó párizsi értekezleten — amelyre ugyancsak a Helsinkii Záróokmány nyomán kerülhetett sor — pénteken ezzel egészítette ki: „felvisszadob egy osztatlan, falak és szögcsatornák nélküli kontinens korszaka... Sevardnadzének (a szovjet külügyminiszternek) igaza van: a vasfüggöny széthullóban van”.

A sors és a változások iróniája, hogy a Berlini Fal, amely nem is olyan régen még a kelet-nyugati szembenállás szimbóluma volt, s körülötte a hangulat érzékeny barométerként jelezte e szembenállás fokát, már inkább csak a hidegháború korszakának ritkaságszámba menő maradványa. A nyugat-berliniek szinte hozzászórtak, a turisták látványosságként szemlélik, néhány ügyes helyi üzletember a Falból él, művészek és dilettánsok

raja pedig színpompás falfestményekkel rajzolja, vési tele a betonkígyót.

Kétségtelen hogy a Fal — ha már nem is a szembenállás szimbóluma — mind a mai napig Európa megosztottságának hovatovább anakronisztikus jelképe. A kontinentst még ma is kettéosztó sokféle korlát, akadály nem csekély része kezd már leomlani — hogy csak idehaza maradjunk: a drótkadályok és a műszaki zár felszámolása nem veszélyezteti a magyar szuverenitást, az államhatárt.

Az más kérdés, hogy a németek számára a berlini Fal több ennél: az ország és a nemzet megosztottságának egyelőre szilárdan álló jelképe is. Nem titok, hogy a Falnál mindmáig halnak meg emberek, s nem kevesen osztják Bush elnök most megfogalmazott véleményét, miszerint „brutális fal elszakítja a szomszédot a szomszédjától, a testvért a testvértől”. A Bild című nyugatnémet újság pénteken tette közzé annak a közvélemény-kutatásnak az eredményét, hogy óhajtják-e a nyugatnémetek az újraegyesítést: 80 százalékuk igen, de csak 13 százalékuk hisz benne...

Diplomaták, megfigyelők sem a Fallal, sem a német kérdéssel kapcsolatban nem derülátóak. A Fal kérdése „egyelőre nincs napirenden” jelentette ki Párizsban a szovjet külügyminiszter.

Fodor György

Arab napilapban

Ceausescu megnyilatkozott

Hogyan értékeli a Szovjetunióban végbemenő átalakítást, léteznek-e hasonló fejlemények Romániában? A kérdést Nicolae Ceausescunak, az RSZK elnökének tette fel az Egyesült Arab Emírségekben megjelenő Al Wahda News című arab nyelvű napilap külpolitikai kommentátora. Az interjút Romániában a Scinteia adta közre.

Válaszában a román államfő kijelentette: „A Szovjetunióban, de más szocialista országban is valóban egész sor akció zajlik le a tevékenység tökéletesítésére, ahogy a Szovjetunióban nevezik: az átalakításra. Mi ezeket az illető szocialista országot érintő kérdések tekintjük, s azt szeretnénk, hogy ezek a törekvések vezessenek el a szocialista társadalom tökéletesítéséhez, az élet-színvonal emeléséhez, az or-

szágok fejlődéséhez. Ami Romániát illeti, még 1965-ben saját álláspontot fogadtunk el a gazdasági-társadalmi fejlettségben és a szocializmus építésében. Felszámoltuk a régi, dogmatikus módszereket, az úgynevezett „egységes modellt” a szocializmus építésében. Abból a tényből indultunk ki, hogy mindegyik pártnak és mindegyik országnak a saját nép törekvéseihez alkalmazva az egyetemes törvényeket és a szocializmus általános elveit”.

A továbbiakban rámutatott, hogy Romániában rátértek a gazdasági-társadalmi tevékenység irányításának demokratikus rendszerére. „Nem engedjük meg és nem is gondolunk arra, hogy feltételeket teremtsünk a múltbeli egyenlőtlenségekhez való visszatérésre” — fűzte hozzá.

Szólott arról, hogy Romániában olyan társadalmat akarnak megvalósítani, amely lehetővé teszi a szabad életet. Ismertette országának eredményeit, kijelentvén, hogy Romániában nincsenek munkanélküliek. „Így tekintünk mi az emberi jogok problémáira” — mondotta.

Kijelentette, hogy Romániában nem módosítani, hanem tökéletesíteni szeretnék a rendszert. Igyekeznek megszilárdítani a létrehozott demokratikus formákat, tökéletesíteni a gazdasági vezetést és a társadalom általános vezetését is. „Úgy véljük, hogy semmi olyan nincs, amin változtatnunk kell. A meglévő formák megfelelnek a román szocialista forradalomnak, jó fejlődési távlatokat biztosítanak” — szögezte le.

A mesés Kelet

Amikor nyiladozó értelmű gyermekként az Ezeregy éjszaka meséit olvastam, azon csodálkoztam, milyen messze is lehetünk mi Tengerjáró Szindbád hajzájától. Most ennek ellenkezőjén lepődöm meg: milyen távol lehet Európától, a párizsi nemzetközi értekezlettől, Romániától s Magyarországtól a mesés Arabia szomszédos csücske.

Azt hiszem, a hajdani mesélő nem gondolt arra, hogy az ezeregyéj tovább folytatódjék, talán annál kevésbé, mivel — amint ez tudós matema-

tikus szófejtéséből kiderül — ez csupán kilenc éjszakát jelent, méghozzá kettes számrendszerben. A tény azonban, hogy ez a gazdag kultúrkör újabb mesével gyarapodott, a szomszédos trászból nyilvánvalóan kiderül, szám- és egyéb rendszertől függetlenül.

Azt már meg sem kíséreltem megmérni, hogy mindez milyen távolságra esik, nemcsak Európától, hanem — mondjuk — a valóságtól...

„Egyszer le kell zárni a múltat”

folytatás az 1. oldalról

vannak koncepciók ügyek, hanem még a leghétköznapibb büncselekményeknél is lehetnek. Sőt, biztos, hogy volt szerepük a politikai szempontoknak is a köztörvényi büncselekmény miatti ítéletekben. Gyakori volt, hogy büntetőjogi felelősségre vontak valakit azért, mert politikai célokat akart megvalósítani.

— Például a küldök elleni hadjárat, büntető eszközökkel?

— Igen, de az eklatáns példák közé sorolhatjuk a közép-parasztok ellen irányult eljárásokat, vagy az azok ellenieket, akik nem akartak a térszbe belepni. Ezeknek az ügyeknek a száma félmillió körül lehetett.

— Gondolom, hogy ezekkel, mint tömeggel foglalkoznak majd.

— Természetesen. Ezekkel mint tömegegel lehet csak foglalkozni mert ennyi ügyet egyenként lehetetlen feldolgozni.

Egy sokkal nagyobb bizottságnak is több éves munkájára lenne szükség.

— Van remény arra, hogy az előbb felsoroltakat, azaz a társadalom akkori áldozatait utólag rehabilitálják?

— Mi többet akarunk a rehabilitálásnál. Mi elégtételt akarunk szolgáltatni, mert abból indulunk ki, hogy embereket ártatlanul ítélték el.

Tehát nekik akarunk igazságot, elégtételt szolgáltatni.

— Tehát most csak azokról van szó, akiket elítélték? Elő-

fordulhat, hogy később egy másik bizottság majd azoknak az ügyét is felülvizsgálja, akiket nem ítélték el, de megaláztak, anyagiilag megkárosítottak?

— Nézzé, nagyon sokan vannak, akiket meghurcoltak, akik anyagiilag károsodtak, testi és lelki sérüléseket szenvedtek, de nem ítélték el őket. Nyilvánvalóan ezeknek is jogos megkapniuk az elégtételt. — De közülük már sokan nem is élnek... — De élnek a hozzátartozók!... Egyszer le kell zárni a múltat. Nem lehet úgy építeni a jövőt, ha nem tisztázzuk, hogy néhány évtizeddel korábban mi történt és hogyan történt. S ezt csak őszinte, nyílt szóval lehet megoldani.

— Most kérem, hogy az ügynevezett „nagy koncepciók perekről” beszéljünk.

— Az igazi koncepciók pereknél is különböző kategóriákat lehet megkülönböztetni. Köztük voltak olyanok, melyek az ország lakosságát mélyebben érintették, foglalkoztatták az embereket, amelyek nagyobb érzelmi hullámokat váltottak ki. Például egy Mindszenty-pernek, vagy a MA-ORT-pernek sokkal nagyobb volt a társadalmi hatása, mint az előbb említett ügynevezett kisebb ügyeknek, noha az utóbbiak is egy-egy ember életét teljesen tönkretették. Nehogy most lekicsinyeljék ezeket az egyéni tragédiákat, ám a társadalmi hatású koncepciók pereket mégis ki kell emelni a többi közül.

— Tehát ezeket, azaz szám szerint a tizenhatot vizsgálja most külön a Legfőbb Ügyészség.

— Több oka is van ám annak, hogy ezeket a kormányzat kiemelte. Az alapvető oka a társadalmi hatás, s ez az ügycsoport országos politikai célok szolgálatában volt megszervezve. Másrészt pedig, ha az igazságszolgáltatási apparátus döntött annak idején úgy, ahogy, akkor adjuk meg nekik a lehetőséget, hogy magukat is igazolandó, tisztázandó, ők hozzák rendbe azt, amit elkövettek. A második csoportba sorolom én a nem ilyen megrázó társadalmi hatású, de még egyértelműen koncepciók elemet tartalmazó, ügynevezett politikai pereket. Nem vitás, hogy a politikai perek zöme koncepciók elemet tartalmaz.

— És ezt szét lehet válogatni?

— Nem lehet minden egyes politikai büncselekmény aktáját átvizsgálni, mert ezeknek a száma is körülbelül harmincezer. Tehát mi mindegyik ügycsoportból ki akarunk emelni példászerűen néhányat — így is több ezerről van szó —, melyek alapján általánosítható következtetéseket lehet levonni. És valamennyi ügyre egységesen érvényes határozatot kívánunk mi meghozatni. Tehát a mi feladunk egy olyan javaslat előterjesztése, aminek alapján valamennyi ügyre kiterjedő határozatot lehet hozni, s mi ezt az általunk vizsgált ügyekkel akarjuk igazolni.

— Ezt várja Önöktől a kormány, vagy Önök várják ezt önmaguktól?

— Úgy érzem, hogy ezt várja tőlünk a kormány, de mi is ezt látjuk az egyetlen járható útnak.

— Nem tart attól, hogy e módszer révén elégtételt kap néhány, ténylegesen büncselekményt elkövetett ember?

— Inkább forduljon elő egy-két ilyen eset, mintsem ártatlanok kimaradjanak.

— Mennyire gazdag, alapos és teljes a rendelkezésükre álló dokumentáció? Megvannak-e a peranyagok, a kihallgatási jegyzőkönyvek, melyek alapján dolgozhatnak? Mert a laikus úgy hinné, hogy többségüket megsemmisítették.

— Vannak iratok, amelyek nincsenek meg. Például Kádár Jánosé is eltűnt... Egyébként erre pontosan nem tudok válaszolni, hiszen most kezdjük a vizsgálatot. De az biztos, hogy annyi van, amennyit nekünk vizsgálnunk kell, mégpedig záros határidőn belül. Az akták tanulmányozását még idén, év vége előtt lezárjuk, majd következik az értékelés és a javaslat elkészítése, amit 1990. március 31-ig teszünk le a kormány elé.

— Hányan vannak a bizottságban, s milyen munkamegosztást terveztek?

— A bizottságban rajtam kívül huszonhatan vannak. Közülük egy személy vizsgálja az 1945 után alkotott jogszabályokat, a törvényhozást, mert úgy

látjuk, úgy érzékeljük, hogy a koncepció néha magában a törvényben volt. Az akkori törvényeket napi politikai célok tükrében alkották... Tehát egy személy vizsgálja e szempontból a törvényeket, egy másik munkatársunk az igazságszolgáltatási, az ítélezési gyakorlatnak az irányítását, ami jobb esetben a Legfelsőbb Bíróság által történt, rosszabb esetben politikai szervek által. Mindegyikre van példa.

— Itt valamiféle eltorzult büntetőpolitikára gondolhatok?

— Igen... Büntetőpolitika mindig volt, van és lesz. Ez természetes. Az is mindenki számára egyértelmű, hogy a büntetőpolitika nem önállóan fejlődik ki, hanem része az állam általános politikájának. S ha ezt meggondoljuk, akkor azt is tudomásul kell vennünk, hogy egy torz állami politikának csak torz büntetőpolitika felelhet meg. Ezért kell nekünk vizsgálnunk az igazságszolgáltatási szervek irányítását is.

— Ez eddig két munkatársra volt. Maradtak még 24-en.

— Ők valamennyien az aktákat veszik sorra. Az ő megosztásuk: nyolcan fővárosiak, a többiek vidékiek.

Majdnem minden megye képviselve van, tehát ki-ki a saját megyéjében vizsgálja az anyagokat. Az iratok zöme a helyi bíróságokon található, a többi a levéltárakban, illetve a fővárosban, a Belügyminisztériumban.

— Ön, mint a vizsgálódás egyik vezetője, hogy tudja ezt a munkát „vezényelni”?

— Megadtuk a szempontokat, s azokat a kérdéseket, me-

lyekre választ kell kapnunk... Például: milyen bizonyítékok alapján történt az elmarasztalás. Ez a leglényesebb szempont.

— S gondolom, ebben vannak a legnagyobb hiányosságok, legnagyobb problémák.

— Így igaz. Mert főleg a nagyobb, ügynevezett koncepciók politikai büncselekményeknél rendszerint az egyetlen bizonyíték a beismerő vallomás... S az már egyértelművé teszi az egész ügyet. Vagy: előfordul, hogy van valamiféle tényre utalás.

Például: valaki részt vett egy külföldi állam nagykövetének a fogadásán, s ott beszélt valamelyik attaséval. Csak ennyit láttak, de ez tény. De ebből azt a következtetést vonták le, hogy titkokat adott át. Tehát a hűtlenség egyetlen bizonyítéka az volt, hogy valakivel beszélt az illető. Mindezt kigyűjtve megkapom, s az értékelés lesz a feladatom. S majd vagy ki lehet mondani egy bizonyos ügycsoportról, hogy az ilyen címen elítélték el nem ítéltéknek tekintendő, vagy nem lehet kimondani.

— Végezetül — bár nem tartozik a témához, illetve a vizsgált időszakhoz — megkérdezem, hogy mi a helyzet a hetvenes évek koncepciók pereivel? Hiszen 1962-ben e „korszak” sajnos nem zárult le.

— Ez nem vitás. De mi csak 1962-ig vizsgáljuk a koncepciók pereket. De a későbbiekre vonatkozóan — kérelemre — egyéni vizsgálatokat folytatnak le az arra illetékes szervek.

— Köszönöm az interjút.

V. Horváth Mária

DÁTUM

„Arra van pénz, amire költeni akarunk...”

Siófokon és Pakson a hátrányos helyzetű értelmiségért

A pedagógusok legkisebb bére 6500, az orvosoké 7500 forint

„Türhetelem, hogy diplomás emberek 6500 forint alatt keressenek...” Ki tudja, hányszor hangozott el a már-már közhellyé devalválódó gondolatbaráti társalgásokon és hivatalos fórumokon. A kifakadón, felháborodáson, testületi deklaráción túl azonban kevesen jutottak. Mert mit lehet arra mondani, hogy negyven év torz értelmiségi politikáját — egy magatehetetlenül vált gazdagság béklyójában, ingtag költségvetéssel — most nem lehet helyrehozni? Megint várni kell? A türelmi idő azonban lejárt. Erre figyelmeztetnek a mind gyakoribb nyílt levelek, aláírásgyűjtések, petíciók és sztrájkok.

Ha nem volna ellenpélda, hajlamos lennék megerősíteni azt az álláspontot, hogy a mai kényszerhelyzetben nincs mit tenni. Ha van, az egyetlen út az ország bugyellárásának megnyitásával, központi pénzzel lehetséges. Vagy mégsem? Siófok tanácselnöke, dr. Gáti Gyula, az elsőként idézett mondattal fogad, sokszor elemzett közgazdasági helyzetünk helyett mindjárt azt sorolja, hogy mivel próbálkozik és mit tesz a tanács. A két kirívóan alacsony jövedelmű réteget, a pedagógusokat és az orvosokat, helyi erőből nemrégiben különleges béremelésben részesítették.

A pedagógusok 6500 forint alatti bérét emelték meg erre a minimumként megállapított szintre, s ehhez a tanács 2,5 millió forintot nyújtott az oktatás dolgozóinak. Érthető módon ez elsősorban a pályakezdeket segítette kedvezőbb helyzetbe. A márciusi megemelt fizetést követően derült ki viszont azaz ellentmondás, hogy alig néhány száz forinttal vittek haza többet ifjú kollégáinknál az ötven-száz forintoskat több évvel-évtizeddel kiérdemlő rangidősek. Ezért kérte fel a városi tanács elnöke az iskolaigazgatókat arra, hogy az idei pénzmaradványukból azoknak a nevelőknek a bérét rendezzék, akik a bérfeszültség kárvallottai.

Az orvosok minimálbérét 7500 forintban állapították meg Siófokon, ennél kevesebbet az alapellátás kezdői sem kereshetnek. Érthető és tiszteletre méltó a település törekvése, hiszen az, hogyan becsüli a korábban mostohán kezelt értelmiségét, egyben a helyi társadalom arcképét is adja. Bár ez — a pedagógusokkal ellentétben — jóval kisebb kört, mint egy húsz-huszonkét orvost érintett, a Balaton-part déli székelyén közel félmillió forintot tettek fel erre a nemes célra. És a már említett módon az egészségügyben is az intézményvezetőkre bízták házon

belül a feszültségek levezetését, az idősebbek arányos lépéstartását.

Minderre a tanácsok gazdálkodásának liberalizálásával, a bérekkel való önálló gazdálkodás lehetőségének törvényesítésével, az egységes pénzalap megteremtésével nyílt mód. A korábbi, gúzbakotott állapot után, szinte azonnal megszületett az ötlet, ami nyitott fülekre, egyetértésre talált. Dr. Gáti Gyula határozottan állítja, hogy ez a megkülönböztetett bánásmód nem okozott feszültséget a városban, és a tavalyi rangsorolással pénz is jutott

rá. „Mindig arra van pénz, amire költeni akarunk —” cáfolja a kizárólag pénztelenségre hivatkozó cselekvésképtelenséget. Igaz, néhány száz méter járdával kevesebbet építenek, a tavalyi három milliónak csak a felét költik löcsolásra, de ezt a terhet viselni kell. Emberekről van szó. És lesz ezután is, hiszen újabb körre terjesztük ki a helyi felzárkóztatási programot. Az egészségügyi tárcához tartozó bölcsődei dolgozók ugyanis kimaradtak.

Számoljunk egy kicsit! Ez a közel kétfélmillió forint nem sok akkor, ha a siófoki tanács 800 millió forint egységes pénza-

lapját nézzük, de sok, ha a tennivalókat soroljuk. Saját erőből új kórházi szárny, öt gimnáziumi tanterem, 6–8 kilométer szilárd burkolatú út, 140 millióért a csapadékvíz elvezetése, új általános iskola, 300 férőhelyes konyhával és a szomszédokat is ellátó 1000 adagos étteremmel. A tanács ezen kívül egymilliárdos vasútrekonstrukcióból új 20 millióval veszi ki a részét. Számítalan a külföldi jelentkező is, aki tőkét fektetne be a Balaton-partján, s a bürokratikus útvesztőtől sem rettenne vissza. Az idegenforgalomból gazdagodik, de belülről táplálkozik, erősödik a város.

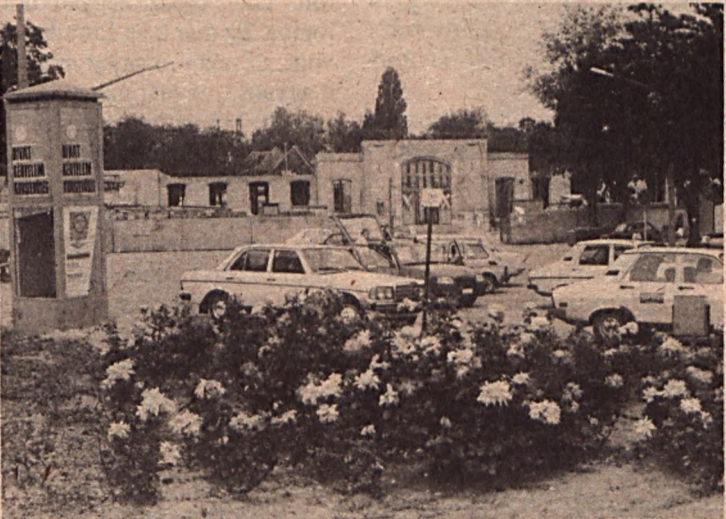
Nem véletlen, hogy éppen Pakson talált követőkre. Az atomerőmű nevével egybefonódott város a közelmúltban közigazgatási reformjával, a helyi önkormányzati modell kidolgozásával és életre keltésével szerzett hírt az országban. Érthetően rögtön mozduktak, amikor az értelmes kezdeményezésről értesültek. Alig egy hónappal Siófok után, április végén Pakson is határozott a tanácsstület. Itt elsősorban a szakdolgozókat és kiegészítő alkalmazottakat igyekeztek valamelyest felzárkóztatni, akik közül több mint százan 4500 forint alatt, 64-en 4000 forintnál kevesebb bérért dolgoznak. Azt alapellátás orvosai is jóval

az országos és megyei átlag alatt vannak, így az egészségügyieknek szánt 832 ezer forintot nem lesz nehéz elkölteni, talán csak az elosztás okozhat fejtörést. Egyetlen biztos pont a 4000 forint bérminimum.

Személyenként vizsgálták a pedagógusok helyzetét is; a számok hasonlóképpen kilátástalanok. A felsőfokú végzettségű tanárok, tanítók közül több mint százan 6500, az egyetemi képesítésűekből néhányan keresnek 7000 forint alatt. Általában mondhathatjuk csak, hogy a gyermekekkel közvetlenül foglalkozó dajkák, felsőfokú végzettségű pedagógusok havi bérét megfelelő színvonalra emelte visszamenőleg a tanács, mert a személyekre az intézmények bontották le a kimért összeget. Ez a költségvetés terhére plusz négy millió forintot szakít ki az oktatásnak, a két ágazat infrastruktúrájának, tárgyi feltételeinek javítására pedig további 9 milliót mértek a városatyák. Sőt, a javasolt béremelést kevésbé, további egymillió forinttal toldották meg.

Nem vitás, itt már érzékelik, láttatják az értékarányokat. Vagy egyszerűen csak önző módon a város jövőjét tekintik. Egyre megy.

K. Zs.

Az egymilliárdos vasútrekonstrukcióból a siófoki tanács 30 millióval veszi ki a részét, de milliókat költenek a parkosításra és aluljárók kiépítésére is

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját 1989. június 11-én, vasárnap délelőtt 10.00 órára BISSÉRE, ahol

NAGY FERENC

volt magyar miniszterelnök,
Bisse szülőtte

halálának 10. évfordulóján
emléktábla avatásával egybekötött megemlékezést tartunk

Bissel Református Egyházközség
Magyar Demokrata Fórum
Független Kiszgazdapárt

Söpörni felülről kell, építkezni alulról

Kaposvári szeánsz a nemzettudatról

Mostanában sokan példálózhatnak a spanyolokkal, akik megbocsátottak egymásnak, pedig a polgárháborúban a front két oldalán harcoltak. Nem kell messze mennünk, a saját múltunkban is találunk hasonló példát, hallhatjuk az MDF kaposvári csoportja által rendezett előadáson, melyen Szili Ferenc levéltáros a nemzettudatról beszélt.

Lejárt már az ügyeletes okos emberek, a kultúrbonvivánok ideje — kezdte előadását —, a politikában is a Kodály-módszert kellene végre alkalmazni: a több szólamú éneklést. Persze, nem biztos, hogy mindenkinek szeretni kell az összes énekes hangját. „Lehet, hogy könyvem nem tetszik minden olvasónak, de nekem sem tetszik minden olvasó” — idézte Berzevics Gergely találó mondását.

Mi az a nemzettudat? A múlt ismerete, a jelen információiban való eligazodás és a

mindezekből származó közös jövőkép.

A múlt — a magyar történelmet végigkísérő krízisek: a Kárpát-medence megtalálása, az ezzel járó életforma- és vallás-váltás; a Mátyás utáni zuhanás, a török uralom, az ország gazdasági és morális leépülése; a II. Rákóczi Ferenc által vezetett szabadságharc kuruc-labanc ellentéte; az 1918-19-es háborúvesztés, országvesztés, a hazát, embert elfelejtő internacionalista politika; mely után a nemzet amnéziába került a félelemtől és az anyagi konszolidációtól.

Voltak más csomópontok is — de nem krízisek —, így 1848, melyet hiába vertek le, az emberekben mindig forradalom maradt, hiába következett egy önkényuralmi kísérlet, a nemzetet már nem tudták megtörni. 1867-ben a haragosok megbékültek egymással, Ferenc József és Kossuth Lajos ugyanarra a falra is felkérülhe-

tett, és az uralkodót nem kellett mentegetni azzal, hogy a nagyhatalmak kényszerítették rá Aradot.

A jelen: a példák nélkül fel-növő nemzedékek, a tanítvány nélküli mesterek korszaka, ahol mindenkinek vállalni kellene a maga felelősségét, de erre nem tanítottak meg bennünket. Csak a gyűlölet volt kötelező tantárgy — hol a zsidókat, az oroszokat vagy a németeket és a kulákokat kellett gyűlölnünk. Régen egy nemzet félt a kommunistáktól, lehet, hogy lassan a kommunisták félnak a néptől. Amíg a félelem megmarad, nem lépünk előre. A félelemtől kellene végre megszabadulni, hidakat kellene építeni a szélső pontok közé.

A híd három órán át létezett, utána széteszlottunk. Talán azóta mindenki könnyebben építi a magát.

—gyökér—

Emberek, vigyázzatok!

Tavaly még csak néhány ismeretlennel szaporodott a rendszeres erdő- és mezőjárók köre, ma már messziről rikít a táj a szabadidőruhás városi gombászóktól. Egyre többen kerülnek olyan gazdasági helyzetbe, hogy a mindennapi betevő kiegészítésére a természet ajándékait is igénybe kell venniük. Régebben, a rendszeres piacozók mellett, jobbra a vidékiek választékbővítő gyűjtögetése volt a jellemző, mára már az ingyencet is kiszorító, „míndegy, mílyen, csak egy ebédre való jusson”-szemlélet uralkodik.

Ezer veszéllyel zúdul az amatőrökre a baj, hisz még a rutinos profik is követnek el hibákat. Példa erre a piacokon a gombavizsgálók által elkobzott mennyiség. Hát még, amit az avatott szemek sem láthatnak, mert sógor, koma, jó ismerős hozta. Jobbik esetben jön a gyomormosás, a rosszabból ne is essék említés.

A természet csak avatott ismerőinek nyújt menedéket, nekik segíti a létfenntartást. A kényszerhelyzet ne adjon alkalmat a visszaélésre!

Most, amikor az erdő-mező terített asztaláról kénytelen ki-ki kielégíteni — némely esetben számára méltatlan módon — szükségleteit, sajnos, nem mindig elég a szó, az írás: embertársaim, vigyázzatok! Idén is vannak már áldozatai a mérgező gombáknak, és még öt hosszú hónapon át várják leendő áldozataikat a galócák, tölcsergombák. Embertársaim, ezért szólunk itt és most, hogy vigyázzatok!

(mészi)

Épül az út

„...Mit akartok velünk? avagy milyen örökség vár tőletek reánk e földön?...Még a kenyér sincsen elosztva s a testvérek osztályra várván éhen gebednek.” (Babits M.)

fotó: czakó

4

DÁTUM

1989. június 6.

Nagy Imre azt kérdezte tőlem:

A hátunkon vigyük ki az orosz katonákat?

Interjú Nagy Elekkel, a hajdani csepeli munkástanács-elnökkel

folytatás a 2. oldalról

— És nagyon elszántan! Nagy Imre azonban — nemcsak a fáradtságával, hanem a nyugalmaival is — igen higgadt mederbe terelte a beszélgetést. Átvette a papírt tőlünk és beleolvasott. Maguk is követelnek? — kérdezte. Aztán folytatta: — Mi idős emberek vagyunk itt a kormányban. Fogjuk meg a harcocsikát és dobáljuk ki? A hátunkon vigyük ki az orosz katonákat? Mi légüres térben vagyunk. Mit akarnak? Fölmondtam a Varsói Szerződést, az ENSZ-hez fordultam, folyamatosan tárgyalok külföldi küldöttekkel. Ha követelni jöttek, akkor dolguk végezetlenül menjenek vissza. Viszont én is kérek maguktól valamit: — azt, hogy álljanak a kormány mellé. Annyi hitelt adjanak, hogy bíznak bennünk, vagy ha nem, akkor félreállunk. De akkor mi lesz? Káosz lesz. Más vezetői garnitúrát pillanatnyilag nem látok alkalmasnak arra, hogy Magyarország érdekében valamit tenni tudjon. — Ez volt a mondandójának a lényege. Utána odavitt a térképhez és megmutatta, hogy hol jöttek be a szovjet csapatok, és hol helyezkednek el. Lehetett látni, hogy pontos katonai szakmun-

— A delegáció hogyan fogadta ezt az elutasítást, milyen hangulatban távoztak?

— Egy nagyon fáradt, nagyon bölcs, aggódó ember véleményét hallhattuk. Egyszerűen beszélt, minden pátoz nélkül. Arra kért bennünket, hogyha tényleg a budapesti munkáság képviselői vagyunk, akkor szólítsuk fel a munkásokat a rádióban, azonnal kezdjenek el dolgozni, mert addig légüres térben marad a kormány, amíg a munka Magyarországon nem indul meg.

„Vannak történelmi pillanatok, amikor felhatalmazás nélkül kell döntenie, mert minden perc késedelem jöveteletlen kárt okoz.”

Nagy Imre meggyőződött bennünket. Én, mint volt katona, tudtam, hogy a legkevesebb három hónap, amíg a szovjet csapatokat ki lehet vonni. Nagy Imre szavai után sokáig hallgattunk, mint akit letaglóztak. Mindenki latolgatta, hogy mit tegyen. Végül én törtem meg a csendet. „Nézzétek, Nagy Imrének igaza van.” És ez a 16 tagú, egymást szinte nem is ismerő delegáció elfogadta Nagy Imre javaslatát. Úgy döntöttünk, hogy felvesszük a munkát. Ez lett az én ellenzéki politikai magatartásomnak a vége.

— De ti azzal a megbízással érkeztek, hogy addig nem lesz munka, amíg benn vannak az oroszok!

— Nagy Imre azonban meggyőződött bennünket. Megszövegeztük a felhívást, de azt kértem, hogy előtte Maléter is beszéljen, s jelentse ki, hogy mi nem a forradalom ellenségei vagyunk, nehogy árulókként kezeljenek bennünket a fegyverek. Maléter lényegében ugyanazt mondta el a rádióban, mint amit nekünk Nagy Imre, s így, ezután sor került a mi nyilatkozatunk többszöri beolvására is.

— Amiben az áll, hogy a sztrájkolók vegyék fel a munkát és ezzel támogassák a kormányt.

— Másnap félve mentem be a gyárba, de nem dobtak a martinkemencébe. Beindítottuk a termelést, mert ehhez idő kellett, így Csepel november 5-én kezdett volna teljes kapacitással dolgozni. De közben volt november 4-e, amikor az oroszok a leghitszegebb módon, hajnalban rátortek az alvó Budapestre és szétlőtték a munkásnegyedeket.

Azt a következtetést vontam le, hogy a magyar munkáság teljes egészében elfogadta Nagy Imrért. A csepeli munkás Nagy Imrében megtalálta a miniszterelnökét. A Nagy Imre

kormány pedig megtalálta bá-zisát az ország munkásságában. Nincs tudomásom arról, hogy az országban akár egyetlen üzem is akadt volna, amely nem csatlakozott a felhíváshoz, és ne akarta volna felvenni a munkát hétfőn, november 5-én.

— Dehát ennek már nem volt gyakorlati jelentősége, mert megkezdődtek a harcok, Nagy Imréék a jugoszláv követ-ségre menekültek.

— Ezzel be is fejeződött a Nagy Imre kormány létezése. November 6-án elkezdődött Csepel ostroma, s ez valódi ostrom volt: egész negyed dőlt romba. Ez már nem forradalom volt, itt nem magyar harcolt magyarral, ez már valódi háború volt. Sok halott volt Csepelen is, de sok halottjuk volt az oroszoknak is. 10—12 repülőgép ostromolta Csepel utcáit. Egy repülőgépet lelőttünk, s akkor a nép kirohant az utcára, s úgy ünnepelet, mint amikor a válogatott gólt ért el. Hurrá! Leesett! Ez volt Csepel hangulata. Aztán Csepel november 11-én elesett. Az egész országot megszállták az oroszok. Borzasztó gyűlölet volt a népben a Nyugat iránt, mert cserbenhagyott.

— Te már a Csepel Művek munkástanácsának vezetője voltál...

— Decemberben még tárgyaltam Kádárral és Marosánál, akik a „helyes” útra akartak téríteni, mert Csepel az ország legnagyobb és legfontosabb üzeme volt. Én azonban megmaradtam korábbi revizionista nézeteim mellett, hangoztattam, hogy az elmúlt években nem proletárdiktatúra volt Magyarország, hanem párt-diktatúra. 1957. január 9-én lemondó nyilatkozatot fogalmaztam, és egy példányát elküldtem Kádárnak is. Ekkor a Központi Munkástanács vezetőit már letartóztatták. Mi is visszaadtuk megbízásunkat, a dolgozók akaratainak engedve.

— Visszahozták a régi vezetőket. Ti lemondatok. Hogyan fogadta ezt a gyár?

— Január 11-én délelőtt 10 000 ember gyűlt össze a gyár központi irodája előtt, és tüntetett a visszahozott kommunista vezetők ellen. Ez a tüntetés Kádár ellen is irányult és Nagy Imre politikájának a folytatását is kívánta volna.

— Mi történt ezek után Vele?

— Még aznap letartóztattak, több mint egy évig voltam előzetes letartóztatásban, végül 1958 februárjában 12 évre elítéltek. 1963 márciusában szabadultam. Lehúztam 6 év 3 hónapot, „othagytam” 5 év 9 hónapot. A börtön után voltam

motorszerező, gépszerező, daruszerező, nehézgépező, műszaki előadó, hidraulika-szerelőként mentem nyugdíjba. A börtön előtti munkában töltött évek nem számítottak be a nyugdíjba, ezért most is dolgoznom kell. Mostanra ki-harcoltuk, hogy a börtönbüntetés előtti éveket is számítsák be.

— Sokáig nem foglalkoztál politikával. Most ismét politizálsz...

— Alapító tagja vagyok a Történelmi Igazságtétel Bizottságának, s aktívan részt veszek az 1956-os áldozatok temetésének szervezésében. Most ott tartunk, hogy Nagy Imre és mártírtársai holttesteit kihantolták, s június 16-án lesz a temetés. Ezzel a forradalom, Nagy Imre és valamennyiük rehabilitálása kezdetét vette. De mi nem azt kívánjuk, hogy rehabilitáljanak, hanem, hogy ismerjék el: nem volt semmi bűnünk.

***

Az interjú készítése óta tovább gyorsultak az események, a hatalom mindent megtesz, hogy a társadalmi nyomás kielégítést nyerjen. Nagy Elek kivánsága tehát — ha 33 év ké-séssel is, de — teljesült.

(Kágyé)

Adinak már nemcsak a foci hozza az adykat

A tavaszi szezon derekán két NB I-et megjárt játékoskal erősített a másodosztályú mohácsi labdarúgócsapat. Siófokról Adi, a Videotonból Sipos érkezett a baranyai városba. Ennek játékos hatása kétségtelenül érződik, a két játékos még több hívet toborzott a helyi focinak. A nyárig kölcsönkapott két vendégmunkás közül, azon a bizonyos képzeletbeli népszerűségi listán, Adi János vezet. Vasárnapi remek két gólja után — ami tulajdonképpen a találkozó sorsát döntötte el a Rákóczi ellen — egyértelműen közönségkedvenc lett a 27 éves balszélső.

Első kérdésünk nem lehetett más a játékoshoz, mint az: egy NB I-ben bizonyított labdarúgó egyik napról a másikra, hogy kerül éppen Mohácsra?

Két évvel ezelőtt, amikor Vácról Siófokra mentem, nagyon jó évet zártam. Kezdőember voltam, nyolc góllal hazai gólkirály lettem. A második évben a negyedik mérkőzés után megsérültem, hetekre harcképtelenné váltam. Közben Gellei Imre személyében új edző került a csapathoz. Ő két-három hónap elteltével felértékelte a játékosállományt, én, ha úgy tetszik, nem kerültem be a pikszisbe, nem sorolt be azon 15 játékos közé, akire igazán számít.

Elhúzódó sérülésem miatt az a bizalmatlanság is kialakult körülöttem, hogy igazából nem is akarok felépülni, talán nem is akarok játszani. Ezek után bejelentettem távozási szándékomat.

— És jelentkezett a Mohács...

— Igen, így volt, nyárig kölcsönadtak.

— Említetted, hogy a foci mellett üzlettel is foglalkozol, egy presszó üzletvezetője vagy Zamárdiban. Elek a gyanúperrel, hogy ez is szemet szúrhatott Siófokon. Mondván, ez az Adi már csak az egyik lábával futballozik, a másikkal pedig...

— Értem a célzást. Még azt is felhozhattad volna, hogy így már nem véletlenül voltam sérült. Csupán ott a bökkenő, hogy amikor megsérültem, nem játszottam még láthatáron sem volt az üzlet, nem lehet összefüggésbe hozni a két dol-

got. Nekem a foci akkor a leglényegesebb volt, játszani akartam és akarok továbbra is.

— Gondolom, az ma már számodra nem annyira érdekesség, hogy nem az NB I-ben.

— Nem mondtam még le róla, most a nyáron dől el a sorsom, hiszen még a siófokiak játékosai vagyok. De az sem lehetetlen, hogy Mohácsra maradjak. Szimpatikusak a vezetők, jól kijövök a játékosokkal, még jobbra, még többre vágyó társaság a Mohács. Szerintem ez a csapat a következő bajnokságban akár dobogós helyezését is harcra indulhat.

Addig is ingázik a csatár Mohács és a Balaton között. Hogy mit csinál, hogyan készül a mérkőzésekre? — ez mindaddig érdektelen, amíg gólpaszszokat és szemfüles Adi-gólokat láthat vasárnaponként a mohácsi közönség.

*

„Negyedszer akar megfűrni”

Az NB II egyik újonca, a Mohács gárdája az előkelő hetedik helyen áll a tabellán, elégedettek a szurkolók, elégedett a szakvezetés Bózsöny János edző munkájával. Ennek ellenére fölroppt a kacsa, hogy új edzője lesz a csapatnak. A hír valódi álhír, a mohácsi vezetők előtt is ismeretlen, hogy ki lehet a szerzője, feladója. Bózsöny edzőnek viszont tippje is van:

— Biztos vagyok benne, hogy Csordás István, a Rákóczi tavalgy megbukott edző áll a háttérben. — Nem véletlenül. A pletykák arról szólnak, hogy ő ül le helyettem a mohácsi kispadra. Amióta Mohácsra vagyok, légalább már ez a negyedik eset, amikor így vagy úgy próbál fűrni — fakad ki a tréner, aki egyébként már az első éves ténykedése után bevitte a Mohácsot az NB II-be. Erre előtte hét évet vártak a szurkolók.

Ami Mathesznak, Rónainak nem sikerült, az Bózsönynek igen. Mohácsra manapság már nem esnek hasra a nevektől, inkább a teljesítményt nézik. Igazuk van.

-bégyé-

A kajak-kenu azért még nem foci...

Verhetetlennek bizonyultak a magyarok Bécsben, a kajakosok, kenusok nemzetközi maratonviadalán. Kereszty Béla, a Magyar Kajak-Kenu Szövetség elnökségi tagja, a küldöttség vezetője a hazakerkezés után elmondta, hogy szombaton hat számban rendezték meg a küzdelmeket, s valamennyiben biztos magyar győzelem született.

A 47 km-es, három szárazföldi, átemeléses szakasszal nehezített erőpróba négy ország — Ausztria, Csehszlovákia, Lengyelország

és Magyarország — sportolói álltak rajthoz.

A győztesek:

férfiak:
k-1: Góts Károly 2:56:30 óra
k-2: Makrai Csaba, László Csaba 2:53:27
c-1: Kolozsvári Gábor 3:14:09
c-2: Nádasdi Zsolt, Gyursánszky Gábor 2:59:12

nők:
k-1: Polgár Anna 3:12:58 óra
k-2: Erdődi Ágnes, Egedy Nóra 3:10:16

Sakk Világ Kupa

Remik, remények, eredmények

Vasárnap a 2. fordulót játszották a rotterdami Világ Kupa sakkturnán. Mindkét magyar döntetlent ért el, azonban eltérő körülmények között. Portisch Lajos a világos bábokkal alaposan megszorongatta azt a holland Timmant, akitől nemrégiben a világbajnok-jelölt párosmérkőzésén szenvedett vereséget. A magyar nagymester gyalogelőnyre tett szert, de Timman ügyes védekezéssel megmentette a fél pontot. A parti 58 lépésig tartott. Sax Gyula sötéttel játszott az izlandi Johann Hjartarson ellen, partijuk 28 lépés után torkollott remibe. — Eredmények:

Hübner (nyugatnémet) — Seirawan (amerikai) elhalasztva, Hübner betegsége miatt.

Karpov (szovjet) — Nogueiras (kubai) 1:0
Short (angol) — Vaganyan (szovjet) döntetlen
Elveszt (szovjet) — Ljubojevics (jugoszláv) döntetlen
Juszupov (szovjet) — Nunn (angol) döntetlen
Van der Wiel (holland) — Szalov (szovjet) 0:1
Szokolov (szovjet) szabadnapos volt.
Az állás:

Karpov, Timman és Juszupov 1,5—1,5,
Nunn, Szalov, Sax, Short és Vaganyan 1—1,
Elveszt, Hübner, Ljubojevics és Portisch 0,5—0,5 (1—1),
Hjartarson 0,5 (sz),
Nogueiras és van der Wiel 0,5—0,5, Seirawan 0 (2), Szokolov 0 (sz).

Kosarat szereznek a szarvasiak a Szeged elleni mérkőzésen.

Kosárlabda

Nincs a ZTE az MNK négyes döntőjében

Lejátszották a visszavágó mérkőzéseket a férfi csapatok a kosárlabda MNK-ban, a legjobb négy közé jutásért. Most már biztos, hogy a tavalyi bajnok ZTE a bajnoki cím elvesztése után nem vigasztalódhat a kupában, mert kiesett a Bp. Honvéd ellen. A Tungsram visszavágott a MAFC-nak (67—57), de így is a műgyetemisták jutottak tovább. A négyes döntő csapatai: Körmend, Oroszlány, Bp. Honvéd, Tungsram. A hét végén sorra kerülő négyes döntő helyszínét a napokban jelölik ki.

*

Szekszárdon, a városi sportcsarnokban a női Felszabadulási Kupa csoportmérkőzésin a következő eredmények születtek:

Szekszárd—Szeged 108—73,
Szarvas—PVSZK 76—59,
PVSZK—Szeged 88—59,
Szekszárd—Szarvas 82—70,
Szarvas—Szeged 141—72,
Szekszárd—PVSZK 80—72

Az összesen öt csoportból négy csapat jut a kupa döntőjébe. Ebből a csoportból összesítés alapján a Szarvasnak van a legnagyobb esélye, bár a Szekszárd elleni vereség megfoszthatja őket ettől.

Hőlégballon-találkozó Balatonlellén

Hetedik alkalommal rendezték meg a hét végén KÖGÁZ Kupát, amelyet másodízben a Balaton-partján tartottak, huszonegy csapat, főleg külföldiek részvételével. A hazaiak közül a tíz legjobb első osztályú kapitányt hívták meg a vetélkedésre. Az időjárás nem kedvezett, de azért három felszállást végre lehetett hajtani, így a verseny értékelhető volt.

—ka—

Versenyen kívül indult a szekszárdi BHG csapata, leszállással kísérletezik

A hétvége a szórakozásé, a kikapcsolódásé és a sporté

Köszöntjük
NORBERT

nevű kedves olvasóinkat

A Norbert germán eredetű név. Jelentése: északi fény, északról származó híres ember.

Védőszentje Norbert, aki világias szórakozásoknak élő német úr volt. Egy villámcsapás hatására, mely őt is, lovát is leterítette, megtért, pappá lett, majd megalapította a premontrai rendet, az első szerzetesrendet, amelynek célja az önmegszentelés mellett a lelkipásztorkodás volt, utóbb magdeburgi érsek lett, 1134-ben halt meg.

A Nap két: 3.48 órákor
nyugszik: 19.37 órákor

A Hold két: 5.52 órákor
nyugszik: 22.29 órákor

Török István Straubingig jutott

Török István az eredeti elképzeléseknek megfelelően halad versenykenujával a kontinens nagy folyóin. A 35 éves fiatal ember — aki május 16-án Budapesten kezdte meg nagy vállalkozását, a Szechenyi-emléktúrát — szombaton megérkezett az NSZK-beli Straubingba.

Török július 14-ig, a Nagy Francia Forradalom napjáig szeretne eljutni Párizsig, majd rövid pihenő után folytatni kívánja útját egészen Európa legnyugatibb pontjáig, az írországi Limerickig.

Az alábbiakat a Dátumon kívül egyetlen hazai sajtóorgánom sem volt hajlandó közölni

KIÁLTVÁNY

A Magyar Parasztszövetség a Törökkoppányban történt megalakulása után kiáltványt tesz közzé, miszerint 1989. április 30-án a törökkoppányi zászlóbontó nagygyűlésen kimondja újrászerveződését.

A Parasztszövetség nem politikai párt, nem is volt az és nem is kíván az lenni. A Magyar Parasztszövetség a parasztság érdekvédelmi szervezete. Feladata: a szektorsemlegesség elérése, illetőleg a megkülönböztetés eltörlése.

A magyar parasztság az elmúlt négy évtizedben sok megaláztatáson ment át, megfosztották saját és ősei birtokától, szabad mozgásától, saját és gyermekei jövőjének alakításától. Átélték a kitelepítések — meghurcolások gyötrelmeit, padlásait lesöpörték, állatait lefoglalták.

A termelőszövetkezetek szervezését már csak kegyelemként hitték a parasztság. Tévedett. A községek, a termelőszövetkezetek, tanácsok összehívása tette rá a pontot a fájdalomSOROZATRA.

Napjainkban válságról, katasztrófákról beszél az országvilág, agrártézisek és új földművelők körül sűrű-főrog ugyanaz az adminisztráció, mely ezeket az állapotokat produkálta. A legsajnálatosabb,

hogy a hatalom a föld, az erdő és a falu kérdésében a legilletékesebbet — a parasztságot meg sem kérdezi.

Ezért a Magyar Parasztszövetség álláspontja, hogy a parasztság nélkül ezekben a kérdésekben érdemben dönteni erkölcsstelen!

A parasztság nem mondott le vagyonáról. Egyrészt nem tartotta elfogadhatónak a szövetkeztetését, másrészt pedig a szövetkeztést nem tartja azonosnak vagyonának elkobzásával. Vagyis az összehívásokkal a közgyűlés súlyának megrövidítésével, a tagok kisebbségével, a szövetkezeti tulajdonosi jog megszüntetésével a parasztság sosem értett egyet és ellene ez alkalommal is tiltakozunk.

Ugyancsak törvénytelennek tartjuk a kuláklisztákat és minden következményüket gyalázatosnak. Ebből következően az állami gazdaságok nagy részét „kulákvagyonból” alakították ki.

A Magyar Parasztszövetség nem mehet el szó nélkül a sváb parasztok ellen elkövetett törvénytelen ségek mellett sem. Éppen ezért, a Magyar Parasztszövetség követeli az összpasztszág erkölcsi, jogi, anyagi rehabilitációját — a szövetkezeti eszme tisztaságát.

Ezen kiáltvánnyal felszólítjuk mindazokat, akik a földdel, erdővel, örökségeikkel, valamint a falu és a parasztság jövőjével kapcsolatban érdekeik képviselését a Magyar Parasztszövetségben tudják elképzelni, alakítsák meg helyi szervezeteiket és teremtsenek kapcsolatot a szervezőbizottsággal!

Nyitottak vagyunk minden állampolgár és jogi szervezet számára, akik a fent vázolt céllért hajlandók velünk együtt dolgozni.

A Magyar Parasztszövetség tudomására hozza a világon bárhol létező Parasztszövetségnek, hogy a magyar paraszt él, dolgozik és megalakította érdekvédelmi szövetségét.

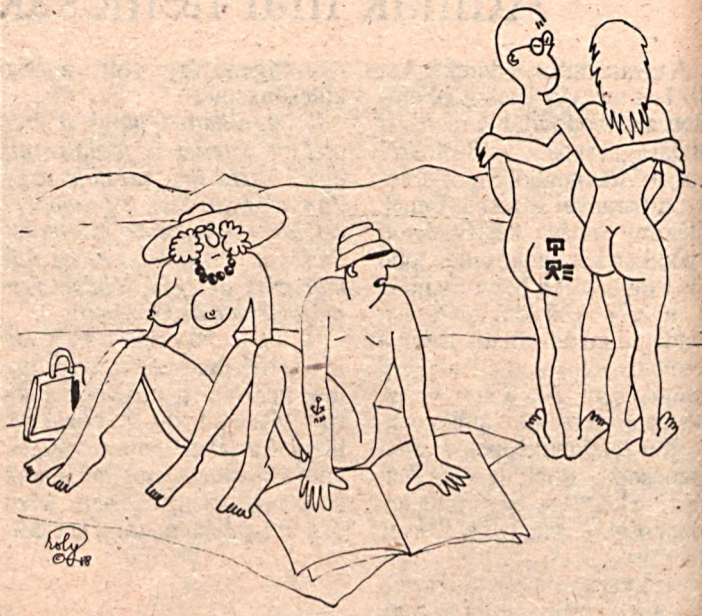
Kéri a társszervezeteket a bejelentés tudomásulvételére, erkölcsi támogatására és kapcsolatteremtésre.

A szervezőbizottság postacíme: Gerbovics Jenő, Zics, Deák F. u. 9.

A felhívás aláírói:

Vörös Vince főtitkár
Baranya megye
Fónai Imre in. tag
Tolna megye
Nagy Varga Dezső in. tag
Baranya megye
Gerbovics Jenő in. tag
Somogy megye

NUDI

— Add ide a szótárt

Fidesz-tiltakozás

Megdöbbenéssel és fájdalommal hallottuk a hírt, hogy Kína anakronisztikus, kommunista pártállama vérfürdőt rendezett Pekingben a demokráciát követelő, fegyvertelen diákok között.

A tragédia — sajnos — nem ért bennünket váratlanul. Minden józanul gondolkodó ember számára világos, hogy a változtatásra képtelen kommunista diktatúrák nem riadnak vissza a legesztelenebb terrortól sem, ha hatalmukat veszély fenyegeti. Ez a tény azonban nem jelenti azt, hogy a világ szabadságot és demokráciát tisztelő népei szóltalan tudomásul vegyék az emberi jogok sérbitiprását, békés tüntetők legyilkolását!

A Fidesz határozottan elítéli a kínai vezetést.

Követeljük az erőszak azonnali megszüntetését!

Követeljük, hogy a reformszándékait hangoztató magyar kormány nyilatkozatban ítélje el a tűzparancsot kiadó kínai párt- és állami vezetést!

Kérjük az Egyesült Államok kormányát, hogy vizsgálja felül és vonja vissza a közeli napokban hozott döntését, amelyben a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt biztosítja Kínának!

Követeléseink megerősítése érdekében június 7-én, szerdán 17 órákor tiltakozó tüntetést szervezünk a kínai nagykövetség előtt.

Fiatal Demokraták Szövetsége

6

DÁTUM

1989. június 6.

Időjárás-jelentés

Várható időjárás ma estig. Gyakran erősen megnövekszik a felhőzet. Néhány óras naposítás azonban mindenütt valószínű.

Főként délután várható zápor, zivatar. Helyenként felhő-

szakadás és jégeső is előfordul. A többnyire mérsékelt déli, délnyugati szél csak a zivatarok idején erősödik meg. A legmagasabb nappali hőmérséklet kedden 20 és 25 fok között alakul.

Lakótelep

fény:csakó

Rádió, televízió

Kossuth Rádió

8.20: Társalgó. 9.15: A fonótól a táncjázig. 9.36: Ámyéktánc — Lovik Károly novellája. 10.05: Kapcsoljuk a pécsi körzeti stúdiót. 10.25: Operettnyitányok. 10.55: Népdalcsokor. 11.36: Hét szék évtized Epizódok Tatay Sándor önéletrajzi regényéből. 12.45: Világhír. 13.00: Klasszikusok délidőben. 14.10: Magyarán szólván. 14.25: Orvosi tanácsok. 14.30: Dzsesszmelódiák. 15.00: Zsebrádiószínház. 15.26: Hagyományápolók. 16.00: Tizenhat óra. 16.10: Éneklő ifjúság. 16.20: A Nyitnikék postája. 17.00: Sokszemközti az egészségről. 17.30: Beszélni nehéz. 17.45: A Szabó család. 19.15: Holocaust. 1.rész. 20.15: Rozsos István nótákat énekel. 20.25: Lakás-helyzetek — Úresen állnak. 2.rész. 20.54: Turgenyev és a muzsika. 21.45: „Hajszálgökök”. 22.00: Hírvilág. 22.30: Zenekari muzsika. 23.36: Barangolás régi hanglemezek között.

Petőfi Rádió

8.05: Zenés játékokból. 8.50: Külpolitikai figyelő. 9.05—12.00: Napközben (élő). 12.10: Negyedóra 3/4 ütemben. 12.25: Könyvetünk védelmében. 12.30: Nóták. 13.05: Popzene sztereóban. 14.00: Tea hármashat. 15.05: Kapcsoljuk a 8-as stúdiót (élő). 15.20: Könyvről-könyvért. 15.30—17.30: Csúcsforgalom. 17.30: Kamaszpanasz. 18.30: Talpalávaló. 19.05: Tudósítás a vitorlás repülő hollandi Európa-bajnokságról. 19.10: Fialatloknak. 20.30: A bűvös vonó. 21.05: Okkersárga Ábrahám — Tamási Áron novellája. 21.30: A Great Metropolitan Steam Band felvételei. 22.00: Maholnap. 23.10: Sporthírek. 23.15: A dzsessz története 8/41. rész. 23.55—0.14: Könyvzene Svédországból.

Bartók Rádió

9.08: A Győri Filharmonikus Zenekar hangversenye. 10.19: André Navarra gordonkázik, Joseph Benvenuti zongorázik. 10.56: Magyar művészek operafelvételeiből. 12.00: Zenekari

muksika. 13.05: Magyar írás — Válogatás az elmúlt hónap számaiból. 13.50: Országok, tájak népzeneje — Svédország. 14.00: A Budapesti Fúvós-együttes felvételeiből. 14.30: Marton Éva Wagner operáiból énekel. 15.05: Zenei Tükör. 15.40: A Kölni Musica Antiqua Együttes játszik. 16.50: Magyar zeneszerzők. 17.14: Friburg-i Fesztivál 1988 — VI/1.rész. 18.30: A Magyar Rádió szerbhorvát nyelvű nemzetiségi műsora. 19.05: A Magyar Rádió német nyelvű nemzetiségi műsora. 19.35: Szimfonikus zene. 20.49: Top-les. 21.29: Csaba Péter hegedül. 22.20: Mi újság a régi zene világában? 23.04: Tükörképünk 37 darabban.

TV1

9.00: Képzőművészet. 9.05: Tévétorna nyugdíjasoknak. 9.10: Brahms — Bernstein ciklus. NSZK filmsorozat. 10.05: Panoráma. 10.50: Mozgató. 10.55: Képzőművészet. 16.15: Hírek. 16.20: Pannon Krónika. 16.30: Hírek német nyelven. 16.35: A Pécsi Körzeti Stúdió szerbhorvát nyelvű nemzetiségi magazinja. 17.05: Műsorajánlat. 17.10: RTV Közönségszolgálat. 17.15: Reklám. 17.20: Szám-adás. 17.35: A kegyelmes úr szármagédje. Szovjet tévéfilmsorozat. 19.05: Reklám. 19.10: Esti mese. 19.20: Reklám. 19.25: Közlemények. Műsorajánlat. 19.30: Híradó. 20.00: Reklám. 20.05: A klinika. NSZK tévéfilmsorozat. 20.45: Reklám. 20.55: Stúdió '89. 21.40: Maától Mozartig. Amerikai dokumentumfilm. 23.00: Híradó 3.

TV2

17.00: Képzőművészet. 17.15: TV2. 17.45: Kérdezz — felelek. Egri János műsora. 18.00: Telesport. 18.25: Gyerekeknek! 19.00: Baráti szívesség. NDK tévéfilm. 21.20: TV2. 21.00: Híradó 2. 21.20: Tv2. 21.30: A nagyfűlű. Magyar mesefilm. 21.44: La Fontaine mesék. NSZK-magyar rajzfilm. 21.56: Tv2. 22.00: Szimultán. A Belpolitikai Főszerkesztőség műsora. kb. 22.45: Tv2. Napzártá.

Sky Channel

6.30: Üzleti hírek. 7.00: DJ Kat Show. 9.30: Panel Pot Pourri. 11.00: Sullivanék. Filmsorozat. 11.30: Sky-krónika. Magazinnéző. 12.30: Gondfórum. 13.00: Egy másik világ. Amerikai filmsorozat. 14.00: Landscape Channel. 14.55: Változó világ. Filmsorozat. 15.45: Szeretni. Filmsorozat. 16.15: The Lucy Show. Vigjátéksorozat. 16.45: Pindurkák. Rajzfilmsorozat. 17.00: Visszaszámlálás. 18.00: Eurosport. 01.30: Landscape Channel.

Super Channel

7.00: Hírek. 7.10: Időjárás-jelentés. 7.15: Üzleti hírek. 7.45: Hírek. 7.55: Időjárás. 8.00: Egyveleg. 15.30: Nino Firetto zenés műsora. 16.30: Forró drót. 18.30: Tracking. 19.30: Richard Diamond. Bűnügyi sorozat. 20.00: Biliárd. 21.45: Világhíradó. 22.00: Amerikai profi kosárlabda. 00.00: Hírek, időjárás. Egyveleg.

TV5

16.05: Hírek. 16.10: Roland Garros teniszeverseny. 17.55: Hírek, időjárás. 18.00: Roland Garros teniszeverseny. 19.30: Csillagpapíros. 20.00: Te jó ég, kedd van! Varieté. 21.30: Esély a daloknak. Varieté. 22.00: Tv-híradó. 22.35: Időjárás. 22.35: Filmklub. 00.05: Vendégségben Frednél. 01.00: Műsorzárás.

SAT1

6.00: Jó reggelt a SAT1-gyel! 9.00: Hírek, időjárás. 9.05: Műsorajánlat. 9.10: Lassie. Kalandfilmsorozat. 9.35: Pixi az égi kakukkfészkekben. Amerikai rajzfilmsorozat. 10.00: Hírek, időjárás. 10.05: Közkórház. 10.50: Háztartási tanácsadó. 11.00: Hírek, időjárás. 11.05: Öten Casablanca ellen. NSZK-olasz-francia akciófilm. 13.00: Tévétársaság. 14.00: Hóroszkóp, műsorajánlat. 14.05: Kimba, a fehér oroszán. Japán rajzfilmsorozat. 14.00: Lassie. Kalandfilmsorozat. 14.55: Az arany lövés.

15.05: Közkórház. 15.50: Tanácsok természetbarátoknak. 16.00: Pat és Patachon. Dán vígjátéksorozat. 16.25: Az arany lövés. 16.35: Bonanza. Filmsorozat. 17.35: Hírek, időjárás. 17.45: Műsorajánlat. 17.50: Világűr — az ember csillagokat akarja. 18.45: Híradó. 19.00: Szerencsekerek. 19.30: Cannon. Bűnügyi sorozat. 20.25: Időjárás. 20.30: Különleges osztály. Ausztráliai bűnügyi sorozat. 21.25: Hírek. 21.30: Halál a fedélzeten. Amerikai játékfilm. 23.20: Hírek, sport, időjárás. 23.30: Tanja Baskin. Amerikai játékfilm. 00.55: Műsorajánlat.

Jugoszláv televízió

1. műsor: 8.10: Műsorismertetés. 8.15: Hírek. 8.30: Tv-naptár. 8.40: Tv-összerakódi — gyermekműsor. 9.00: Elmulasztották — nézzék! 11.00: Válogatás a műholdprogramból. 12.30: Az összes Tv-központok fundusából. 15.30: Hírek. 15.40: Rajzfilm. 15.50: Elmulasztották — nézzék! 16.30: Magyar híradó. 17.50: Tv-napló I. 18.25: Tudományos program. 19.10: Időjárás. 19.13: Rajzfilm. 19.30: Tv-napló II. 19.53: A mai sport. 20.00: Lottóhúzás. 20.05: Játékfilm. 21.40: Tv-napló III. 22.00: Dialógusok — kapcsolós magazin. 23.30: Hírek. 23.35: Műholdprogram. 01.35: A szerdai műsor ismertetése.

2. műsor: 17.40: Műsorismertetés. 17.45: Tv-naptár. 17.55: Hírek. 18.00: Zágrábi és horvát-zagorjei körzeti program. 18.45: A nap műsora. 19.30: Tv-napló. 20.00: Komolyzenei műsor. 20.45: Hírek. 20.52: Időjárás. 20.55: Külföldi dokumentum-sorozat. 23.10: Filmsorozat. 23.55: Időjárás. 23.58: A szerdai műsor ismertetése.

A SKY Channel, Super Channel, SAT1 és a TV5 műsorát részletesen közli a Telehold

**TÁJÉKOZTATÓ
A MAGÁNSZEMÉLYEK
RÉSZVÉNYVÁSÁRLÁSI
FELTÉTELEIRŐL**

(KIVONAT)

Egy részvény névértéke 100.000,- Ft. Jegyzéskor a névérték 30%-a kötelezően befizetendő, de ennél nagyobb összeg, sőt a teljes névérték is befizethető.

A részvényjegyzés futamideje 1989. február 16-tól 1990. szeptember 30-ig tart. Ez időszakra az új részvényjegy tulajdonosi jogait nem gyakorolhatja, de a befizetett összeg után a befizetéstől az alaptőkeemelésről véglegesen határozó közgyűlés napjáig (várhatóan 1990. október 1.) a magánrészvényeseket évi bruttó 17% kamattal illeti meg.

Az új részvényes tulajdonosi jogait 1990. október 1-től gyakorolhatja. Ekkor kerül a birtokába az a bemutatásra szülő, forgatható értékpapír, amely évente osztalékra jogosítja, illetve a részvény várható árfolyamemelkedése nyereséget biztosít számára.

**új értékpapír · magánrészvény
· biztos befektetés ·
árfolyam-emelkedés · osztalék**

Könyvet szeretne?

Hamarosan megjelenik

Illés György: Piások, zugmérők, mómorkeresők

Kiadja: a Babits Kiadó, Szekszárd

* * *

révai nagylexikona révai nagylexikona révai nagylexikona

RÉVAI NAGYLEXIKONA

Az első két kötet ára: 917,- Ft/db.

Név: .....

Cím: .....

..... példányban

megrendelem

a Révai Nagylexikon köteteit az alábbi címen:

Babits Kiadó, Szekszárd, Pf.: 237

A megrendelés határideje: 1989. június 30.
Megrendelése után a megjelenéssel és fizetéssel kapcsolatos kérdésekről részletes tájékoztatót, valamint befizetési csekkeket küldünk!

Részletfizetési kedvezmény!

MEGRENDELÉS

Megrendelem a „Dátum” című napilapot ..... példányban 1989. ....-tól. Vállalom, hogy az előfizetési díjat a nálam jelentkező postai kézbesítőnek kiegyenlitem

Név: .....

Lakcím: .....

A megrendelőlapot kérjük az alábbi címre eljuttatni:

Dátum Lap- és Könyvkiadó Rt.

Szekszárd, Bajcsy-Zs. u. 7.
7100

**Vakáció-köszöntő
Városi diáknap**

☀ 1989. június 8. ☾

PROGRAM:

PROMETHEUSZ PARK

8.00-10.00

Lovaglás és sétakocsizás

10.00-13.00

Lovaglás és sétakocsizás

Büfék nyitása

Programismertetés, zene

13.00-14.00

Csapatok gyülekezése

14.00-16.00

FOGD MEG A VÉGÉT KÖZÉPISKOLÁS

Vetélkedő

Vendég: DUNAFÖLDVÁRI JÁTÉKSZÍN

LISZT TÉR

10.00-13.00

Vásár és büfé nyitása

Színpadon: programismertetés, zene

13.00-15.00

BUDAVÁRI SHOW

Vendég: MAKSA ZOLTÁN humorista

15.00-16.00

CSIZMADIA SÁNDOR dalénekes műsora

16.00-16.30

BARTINA NÉPTÁNCGYÜTTES műsora

16.30-19.00

KINDL SHOW

Élő rockpont

Sztárvendég: BRÓBY JÁNOS

Tombola sorsolás

19.15-22.00

UTCABÁL

Zene: DERBY

22.00 Zárás

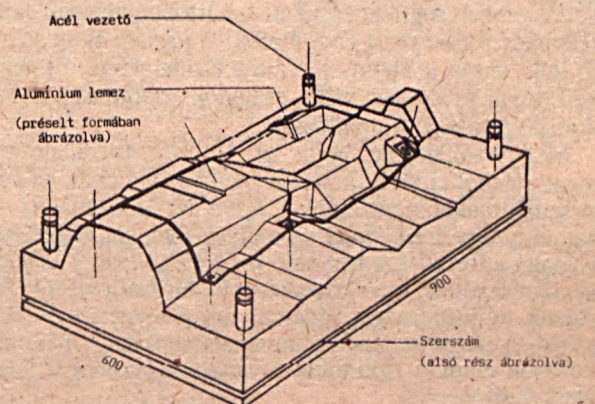
Cégünk 0,3—1,0 mm-es alumínium lemezből gyárt formarészeket, méretük 0,2—1,0 m² közötti. Szerszámkészítő kisüzemet, illetve vállalkozókat keresünk (modell-készítőt, kopírozásra modell-készítőt, szerszámkészítőt)

- sajtoló szerszám (alumíniumból és acélból a mellékelt ábra szerint)
- mélyhúzó szerszám (egy- vagy többlépcsős)
- kivágó szerszámok
- a sajtolt alkatrészeket méretre vágó szerszámok

gyártására.

A bélyeg és a matrica nyers darabjait cégünk biztosítja, igény szerint a szerszámok kialakításához segítséget nyújtunk, esetleg a szerszám készítéséhez modellt adunk.

Ajánlatokat a rendelkezésre álló géppark és a referenciák leírásával „Svájci cég” jellegre, a szerkesztőség címére kérjük.

Hogyan lehet június 16-a
nemzeti megbékélés jelképe?

Kérje a nemzet bocsánatát az MSZMP

A Budapest XVI. kerületi független demokratikus szervezetek, a Fidesz, az MDF és az SZDSZ megalakították a XVI. Kerületi Demokratikus Ellenzéki Közösséget, amely a kerületben mint Ellenzéki Kerekasztal működik.

A közösség felkéri az ország független mozgalmait, csatlakozzanak az MSZMP KB-hoz intézett, az Országos Sajtószolgálatához is megküldött felhíváshoz.

Felhívás:

Nagy Imre és vértanúrsai június 16-i temetése nem lehet mementó és a nemzeti megbékélés jelképe mindaddig, amíg Nagy Imrét és a több száz kivégzett mártírt, valamint a harcok során elesett honfitársaikat politikailag és jogilag nem rehabilitálják, s amíg az MSZMP ünnepélyesen meg nem követi a magyar népet az évtizedeken át folytatott hibás politikájáért,

a bűnökért, s azért, hogy a sokszor megígért nemzeti felemelkedés helyett zsákutcába vezetett országunkat, s nem törődött a határainkon kívül rekedt magyarság sorsával.

Tudatában vagyunk, hogy nem mindenki — s főként nem a párttagság felelősen gondolkodó része — okolható a hibákért, de ahogyan a magyar zsidósággal szemben elkövetett bűnökért a májusi Országgyűlés a magyarság nevében bocsánatot kért, az MSZMP is tegye meg ezt hasonlóképpen.

Ha ez őszinte szándékkal megtörténik, s a magyar népet nagykorúnak tekintve hagyják sorsának irányításába beleszólni, akkor máj ezen a napon sőtétedéskor az ablakokba tett gyertyák nemcsak a nemzeti gyász, hanem a nemzeti megbékélés jelképei is lesznek, s június 16-át minden évben a magyar és magyar közti nemzeti megbékélés napjaként is ünnepelhetjük. (OS)

Feszült a helyzet Pekingben

Az éjszakai szórványos lövöldözések után hétfőn reggel a Tienanmen tér közelében a katonák ismét tüzet nyitottak a tömegre. A tér észak-keleti részének közelében mintegy három ezer ember gyűlt össze, amikor a katonák gépfegyverekből tüzelni kezdtek. Halottakról vagy sebesültekről ezúttal nem érkezett jelentés. A szombaton kezdődött, átfogó katonai akció halálos áldozatainak számát a hírgyűnökségi jelentések hétfőn ötszáz és ezer közöttire becsülik, de az adatok állandóan változnak.

Hétfőn hajnalban Peking keleti elővárosából mintegy kétszáz páncélozott harci járműből és csapatszallító gépkocsiból álló erősítés érkezett a központba.

A hadoszlopok mozgása során szórványosan lövéseket adtak le. Az egyik páncélozott harcjármű tüzet nyitott a Peking Szállodára. Az ott tartózkodó újságírók szerint személyi sérülés nem történt, csupán kisebb kár keletkezett az épületben. A Tienanmen tér észak-keleti bejáratát továbbra is mintegy kétezer katona zárja el.

A pekingi polgármester vasárnap esti nyilatkozatát követően hétfőn a rádióban ismertették a fővárosba vezényelt katonai alakulatok parancsnokságának közleményét. Ebben egyebek között leszögezték: — A Tienanmen tér visszavétele kezdeti győzelem. A jövőben a küzdelem sokkal nehezebb

lesz, de a burzsoá liberalizmus elleni küzdelmet végig kell vinni. A parancsnokság a pekingiekhez intézett felhívásában a hatóságoknál történő önkéntes jelentkezésre szólítja az eseményekben résztvevőket, „hibájuk bevallása végett”.

A kínai államtanács közleményét is ismertették hétfőn a televízióban. Ez „a kormány megdöntésére szövetkezett kis csoportra” hárította a felelősséget a történelemért. Áldozatokról csak abban az értelemben szolt a kommuniké, hogy „katonák és rendőrök tucatjai” estek el. A kormányzatról szólva úgy foglalt állást, hogy az a múltban „túlsgagosan engedékeny volt ellenfeleivel szemben”, és hogy most már „a végsőkig harcolni fog”.

*

Az egész világ mélyszégyen megdöbbenéssel reagált a kínai eseményekre, s szinte alig akad számottevő tekintélyű ország, amely aggodalmát, féltését ne fejezte volna ki. Az USA külügyminisztere az „értelmetlen mérszálás” abbahagyására szólította fel a kínai nagykövet országát; II. János Pál pápát észak-európai körútján dobentette meg a hír; Borisz Jelcin a grúziai eseményekkel vont párhuzamot. Egyetlen vonás azonban minden visszhangban közös: senki sem hitte volna, hogy a XX. század végén ilyesmit érhet meg az emberiség...

Holnapi számunkban olvashatják,

hogyan élt
a Nagy Imre-csoport
a jugoszláv követségen
1956. november 4-től 22-ig.

Törvény készül

A ki- és bevándorlásról

Rövidesen a Minisztertanács elé kerül, ezt követően pedig társadalmi vitára bocsátják a ki- és bevándorlásról, valamint az útlevelekről szóló törvénytervezetet. Ma általában nem érvényesül az a jog, hogy bármely magyar állampolgár — saját elhatározásától függően — bármikor elhagyhatná hazáját, s ide bármikor visszatérhet. Pedig ezt a jogot — az 1976. évi 8. számú törvényerejű rendelettel kihirdetett — Polgári és Politiikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya rögzíti, s a mozgásszabadságot, a tartózkodási hely szabad megválasztását alapvető emberi jogoknak tekintik. Számos indokolatlan kötelezettséget ír elő a külföldiek magyarországi tartózkodására vonatkozó törvényerejű rendelet is. Ma már korszerűtlen az ál-

lappolgársági jogviszony szabályozása. Az 1957-ben alkotott törvény — egyebek között — lehetővé teszi, hogy az Elnöki Tanács esetenként mérlegelje, vétett-e valaki az állampolgári hűség ellen, s az illetőt megfoszthatja magyar állampolgárságától.

A külföldre utazást és ott tartózkodást ma még a Büntető Törvénykönyv sem tekinti alapvető emberi jognak. A BTK ugyanis büntetendőnek tartja, ha valaki a külföldre utazás és a külföldön tartózkodás szabályainak „kijátszásával” tartósan külföldön marad. Bár az utóbbi években enyhült e magatartás hivatalos és bírói megítélése, de a jogellenesen külföldre távozókat jelenleg is szabálysértőknek tekintik, s szankcionálják az első öt éven belüli hazatérést.

SZDSZ- kezdeményezés

A Szabad Demokraták Szövetsége Budapest XVI. kerületi szervezete lakossági aláírásgyűjtéssel egybekötött kezdeményezést indít a XVI. kerület (Sashalom, Mátyásföld) közigazgatási területén fekvő Új-szász utca Nagy Imre útra történő megváltoztatása érdekében. A kezdeményezés — amelyről a szervezet a kerületi tanács igazgatási osztályának és a Budapest Fővárosi Tanács általános igazgatási főosztályá-

nak hivatalos értesítést juttatott el — nyomtatékosan indokolja, hogy az érintett utca közvetlen közelében található az a volt repülőter, amelyről Magyarország törvényes miniszterelnökét 1956. november 22-i elrablását követően Romániába hurcolták.

Az SZDSZ XVI. kerületi szervezete a kezdeményezéssel röjje le tiszteletét közelmúltunk történelmének nagy személyisége előtt. (OS)

Gyásznapi a Szovjetunióban

Több száz halottja van a szörnyű vasúti katasztrófának

Gyásznappá nyilvánította a szovjet emberek számára a hétfői napot Mihail Gorbacsov szovjet államfő a transzszibériai vasútvonalon történt szörnyű tragédia áldozatainak emlékére.

Mint jelentettük, a vasúti tragédia szombatról vasárnapra virradó éjszakán történt a transzszibériai vasútvonalon, az Ural-hegységben, Ufa és Asa városok között. A vasútvonallal párhuzamosan húzódó távvezetékbe cseppfolyós gáz szivárgott ki és robbant fel, amikor két zsúfolt vonat elhaladt a szivárgás szakaszán. A két vonat mintegy 1200 utasának zömét nyaralásra utazó családok tették ki, így sok volt a gyermek a járműveken.

Eddig négyszáz utas sorsáról tudnak a mentésben résztvevők. Ebben a 400-ban — amint a szovjet TASZSZ hírgyűnökség jelentette — számos halott és sebesült is benne foglaltatik. Pontos számadat eddig nem közöltek. Nem világos, hogy hány embert lehet túlélőnek tekinteni a 800 eltűnt közül. A szovjet televízió tudó-

sítója az esti híradóban halottak százaírók beszélt. Egyes nyugati hírgyűnökségek helyi tisztviselők tájékoztatói alapján 200, mások 600 halálesetet felteleznek.

Katonák kutatnak a szerencsétlenség helyszínének környékén az erdőben, a hegyekben, remélve, hogy találnak utasokat, akik oda menekültek a tomboló tűz elől. A környék legnagyobb városából, Cseljabinzskból kórházi dolgozók érkeztek légi úton a sebesültek ápolására.

A szovjet törvényhozás szünetelteti munkáját, mert az államfő, a kormányfő és több más magas rangú vezető a helyszínt utazott.

A helyszínen szombat éjjel óta megfeszített erővel dolgoznak az emberek, hogy mentseik mindazokat, akik még menthetők, s mielőbb helyreállíthassák a forgalmat ezen a szakaszon.

Nem lehet szó nélkül hagyni, hogy egymás után ismétlődnek meg az olyan esetek, amelyek emberek életét követelik, s mindegyikben szerepet játszott a felelőtlenség, a

szervezetlenség — jelentette ki vasárnap a szovjet televízió kamerái előtt Gorbacsov. Az áldozatok iránti mély együttérzés mellett a hanyagság miatti felháborodás látszott Gorbacsov arcán, amikor emlékeztetett a Népi Küldöttek Kongresszusán elmondott beszámolójára. Ebben — idézte fel az elhangzotakat — arról beszélt, hogy a gazdaságban, s az élet minden területén rendet, fegyelmet kell teremteni, mert ezek hiánya magát az átalakítási politikát fűtathatja zátonyra. A tapasztalatok levonása után keményen felelősségre kell vonni a felelősöket, hogy a jövőben ne ismétlődhessenek meg az ilyen szerencsétlenségek.

A szovjet vezetők felkerestek egy asai kórházat. A katasztrófa körülményeit kormánybizottság vizsgálja. Ebben a munkában részt vesznek az igazságügyi szakértők, az állambiztonsági szolgálat emberei és mások.

Washingtonban közölték, hogy Bush elnök részvétáviratot küldött Gorbacsovnak.

Ma temetik Khomeinit

Khomeini ajatollah temetése az előzetes tervekkel ellentétben nem hétfőn, hanem kedden lesz — jelentette be a teheráni rádió vasárnap éjjel. Irán vallási vezetője vasárnap virradóra szívroham következtében hunyt el.

Elemzők szerint Khomeini még azelőtt halt meg, hogy Iránban megoldották volna a legfontosabb alkotmányozási és utódlási kérdéseket. A jelenlegi alkotmány szerint az ország vezetőjének ajatollahnak kell lennie, ám a néhai imám kijelölt utóda, Hamenei elnök csak hodzsatoleszlam, ami a vallási hierarchiában közép-szintet jelent. Megfigyelők szerint valószínű, hogy Hamenei ügyvezetői minőségben áll majd egy ideig az ország élén.

Vasárnap Irán vezetése tanulmányozta Khomeini végrendeletét, amelynek részletei azonban még mindig nem ismertek. Később választotta ki az utódlás kérdésének megoldására létrehozott 83 tagú testület Khomeini utódjává a 49 éves Hameneit, akit a fundamentalista radikalizmust ellenző pragmatikusnak tartanak.

Megfigyelők szerint Hamenei népszerű, és támogatják az iráni kereskedők, a mérsékelt elemek.

Felhívás

az 1956 utáni megtorlások következményeinek közös feltárására

Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlásoknak nemcsak „közvetlen” áldozatai voltak és vannak. Az 1956 utáni ítéletek, a bosszú és a terror közvetve is tönkretett családokat és személyeket. A többéves börtönbüntetéseket utáni szabadulás egyesek számára nem hozta meg a civil életbe való visszatérés igazi lehetőségét, mert nagyon sokan nem folytathatták eredeti foglalkozásukat. A börtönbüntetésekre emléke és a felelős visszatérés a civil életbe — mindez igen nagy anyagi és lelki terhet jelentett az érintett családoknak. Ennek lett következménye számos válás, családok széthullása, férfiak alkoholistává válása, öngyilkosság...

Meggyőződésünk, hogy az 1956-os forradalmat követő megtorlásból kinövő „konszolidáció” is máig hatóan pusztította társadalmunkat, nemzetünket. Ezért kérjük azokat az olvasóinkat, akik úgy érzik, hogy személyes sorsukat végzetesen befolyásolta a forradalomban való részvételük, vagy családjuk tagjának részvétele, mert következményeit máig viselik, és életük, sorsuk nyilvánosságát érdemel, jelentkezzenek szerkesztőségünkben, vagy valamelyik munkatársunknál. Önkéntes vállalkozáson alapuló riportokat kívánunk készíteni a jelentkezők életútjáról.

Szekszárd, 1989. június 5.

A Dátum szerkesztősége